

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת בחוקותי תשע"א

ערכי עולם הזה וערכי עולם הבא

להקדש את כל אשר לו, וגם זה לא יספיק. תמיד יצטרך לשלם עוד. על כן, חסה התורה על הנודר הזה, וקצבה לו סכום קבוע, שרק אותו יצטרך לתת להקדש, ותו לא.

שני מיני שומא - גם בארץ ישראל

יש עוד דבר בפרשתנו שהתורה קצבה לו ערך קבוע, חוץ מבני אדם, והוא - שדה אחוזה בארץ ישראל! התורה מצוה: "וְאִם מְשָׁדָה אֶתְּזוֹ יְקָדִישׁ אִישׁ לָהּ - וְהָיָה עֶרְכָּךְ לְפִי זָרְעוֹ, זָרַע חֹמֶר שְׁעָרִים בְּחֻמְשֵׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף" (ויקרא כו, טז). כלומר, הבא לפדות שדה זו מן ההקדש, צריך לשלם חמישים שקל כסף עבור כל בית פור שעורים שיש בה. "אם משנת היבל יקדיש שדהו", משלם עבורה הקונה את הסכום הנ"ל (עבור ארבעים ותשע שנה שעתידה השדה להיות ברשותו, עד שתצא ממנו בשנת היובל הבאה ותשוב לבעליה). "וְאִם אַחֵר הַיָּבֵל יְקָדִישׁ שְׂדֵהוּ", הרי הוא משלם פחות, "עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת עַד שְׁנַת הַיָּבֵל" (שם, יז-יח). אבל המחיר הבסיסי הוא קצוב - "זָרַע חֹמֶר שְׁעָרִים בְּחֻמְשֵׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף", ללא הבדל אם הקדיש שדה עידית או שדה זיבורית (עי' רש"י שם, טז).

חושבני שגם כאן טמון אותו רעיון: אמנם ארץ ישראל היא ארץ טובה מבחינה גשמית - "אֶרֶץ חֵשֶׁה וְשִׁעְרָה וְגִפְן וְתֵאֵנָה וְרִמּוֹן, אֶרֶץ זֵית וְדִבְכֹשׁ" (דברים ה, ח) - ובתור שכזו, יש לקרקעותיה מחיר כמו לכל קרקע אחרת, אבל חוץ מזה, יש לארץ ישראל גם ערך רוחני, כמו שאומר ר' יהודה הלוי (בקינה "ציון הלא תשאליו"): "חַיֵּי נְשָׁמוֹת אֲנִיר אֶרְצֶךָ! שאויר ארץ ישראל מְחַיֶּה לֹא רַק אֶת הַגּוֹף, אֲלָא גַם אֶת הַנְּשָׁמָה. ישנן מצוות רבות שאי אפשר לקיימן אלא בארץ, ולפי מה שמסבירים רש"י בקיצור (דברים יא, יח) והרמב"ן באריכות (ויקרא יח, כה)², המקום האמיתי לקיום המצוות כולן, אפילו אלו שאינן תלויות בארץ (כמו שבת ופסח ותפלין ומזוזה), הוא רק בארץ ישראל³, ומה שמקיימים אותן גם בחוץ לארץ הוא רק בבחינת "הַצִּיּוּבִי לְךָ צִיּוּבִים" (ירמיהו לא, ט), לזכירה בעלמא, כדי שלא נשכח איך מקיימים אותן בארץ.

הַאֲבָן עֲזָרָה בְּפִרְשָׁתָהּ וּשְׁלַח, עַל הַפְּסוּק "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹשׁ עִיר שְׁבָע... וַיִּקַּח אֶת חֶלְקֵת הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר נָטָה שֵׁם אֶהְלֹו" (בראשית לג, יח-ט) אומר: "והזכיר זה הכתוב [שיעקב קנה את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו, ולא שָׁכַח או ביקש לחנות בה חיינם], להודיע כי מעלה גדולה

למה קבעה התורה שני מיני שומא לאדם?

התורה מדברת בפרשתנו על אדם שרוצה לחייב את עצמו בנדר, לתת סכום כסף מסויים להקדש. אחת הדרכים להתחייבות כזו היא, שיאמר הנודר: "דָּמִי שׁוֹרֵי עֲלִי" [להקדש], או "דָּמִי בֵּית זֶה עָלַי" [להקדש]. כמו כן יכול הנודר לומר על אדם מסויים, "דָּמִי אָדָם פְּלוֹנִי עָלַי" [להקדש]. אבל יש גם אפשרות אחרת להתחייב בדמי אדם מסויים להקדש (ודוקא אדם! לא בית, לא סוס ולא פרה, ולא שום חפץ אחר). והיא, שיאמר הנודר: "עֶרְךָ אָדָם פְּלוֹנִי עָלַי"¹.

מה ההבדל בין נדר בלשון "דמי" לנדר בלשון "ערך"? ההבדל הוא, שהנודר בלשון "דמי" חייב לתת להקדש את שוויו של האדם הנדרר כפי שהיה נישום לו היה עומד להמכר כעבד בשוק, כאשר הנתונים המשפיעים על מחירו הם: גילו, פחו, מידת חריצותו, כשרונותיו ועוד. דמיו של אדם מסויים נתונים אפוא לשינוי, כפי תנודות המחירים בשוק. לעומת זאת, הנודר בלשון "ערך", חייב לתת להקדש סכום כסף קבוע שקצבה התורה לפי שנותיו של הנערך ולפי מינו (זכר או נקבה). לזכר מבין עשרים שנה עד בן שישים שנה - חמישים שקל כסף; לנקבה מבת עשרים שנה עד בת שישים שנה - שלשים שקל כסף, וכן לכל גיל וגיל הסכום הקצוב לו, כפי שכתוב בפרשתנו (ויקרא כו, ב-ח). אין שום נתון שמשפיע על "ערכו" של האדם, חוץ מגילו ומינו, בין שיהיה חלש או חזק, חכם או טפש, חרוץ או עצלן, מיומן במלאכה או בלתי מיומן.

למה נתנה התורה שני סוגי מחירים לאדם - "ערך" ו"דמיים"? נראה לעניות דעתי, שזהו מפני שלאדם אכן ישנם שני סוגי מחירים. יש לו "מחיר של עולם הזה", שנמדד לפי כח עבודתו ומה שניתן להפיק ממנו בעניני עולם הזה (לו היה נמכר לעבד, כנ"ל), ואילו הם "דמיו" של האדם, אך יש לו גם "מחיר של עולם הבא", היינו ערכו הרוחני לחיי עולם הבא, שזהו "ערכו" של אדם. ערך זה, כשהוא מתורגם למונחים ממוניים, הוא בעל שיעור אין-סופי, שהרי חיי עולם הבא הם נצחיים. כמה צריך אפוא לתת הנודר להקדש, כאשר קבל עליו לתת להקדש את "ערכו" של פלוני? אליבא דאמת, היה עליו לתת להקדש סכום כסף אין סופי! שהרי אין גבול לערכו של האדם! אם נדרוש אפוא מאדם כזה לתת להקדש את שווי נדרו, לא יספיקו לו כל אוצרותיו! יצטרך לתת

כולל גם לדאוג לחולה לרופא מומחה או לאחות צמודה אם הוא צריך לכך, להטיסו לחו"ל לניתוח במידת הצורך, ולדאוג לכל הסידורים הנצרכים לזה. גם הוצאות "ביקור חולים" עלולות אפוא להסתכם במאות אלפי שקלים.

והנה, ברור שהשכר שהקב"ה משלם לאדם עבור מצנה שעשה, אינו פחות מן ההוצאה שהוציא עבורה, שהרי ודאי שה' לא יתן לנו פחות ממה שהשקענו. נמצא אפוא, שהשכר עבור ביקור חולים והכנסת כלה, אינו פחות מערך של כמה מאות אלפי שקלים. והנה, אנו אומרים שם בברייתא - "ותלמוד תורה כנגד כולם". אם תלמוד תורה כנגד כולם, הרי שהשכר עבור כל פעם שאנו מקיימים מצות תלמוד תורה, אפילו בשיעור הקטן ביותר, [אפילו מילה אחת!] מגיע לכמה מאות אלפי שקלים! והנה, ה"חפץ חיים" עשה חשבון, שבמשך דקה אחת של לימוד תורה [כשלומדים כמו שצריך...] אפשר ללמוד מאתים מילים! ("תורת הבית" פ"ב) הרי שאת השכר העצום שהזכרנו, יש להכפיל במאות ימים עבור כל דקה של לימוד תורה! עשרות מליוני שקלים - זהו השכר המגיע לנו עבור כל דקה של לימוד תורה! נו, עבור שכר כזה כדאי להתאמץ! ... אפילו ה"הסתדרות" היתה מסכימה שכדאי לעבוד עבור שכר כזה! ...!

כמובן, חשבון זה הוא חשבון של שטות, שכן השכר של עולם הבא לא נמדד לא בשקלים ולא בדולרים אלא בערכים אחרים לגמרי, ששונים הרבה יותר מכל חיי העוה"ז. אבל בכל זאת, יש בחשבון זה כדי לשבר את האוזן, לקרב מעט את הדברים אל עולם המושגים שלנו. להבין, שערכה של תורה הוא עצום, גם אם ננסה למדוד אותו בערכים של עולם הזה.

להעריך את מתנות ה'

והנה, דוקא בגלל ערכה הגדול של התורה, החומרה של ב"טו"ל תורה היא גדולה מאד. חז"ל אמרו, "פי דבר ה' בְּזָה" (במדבר טו, לא) - זה מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק (סנה' צט, א). מדוע זהו ב"טו"ל תורה, אם אדם יכול לעסוק בתורה והוא אינו עושה כן? - כי אם מונחים לפני אדם ערימות גדולות של שטרי כסף (של הפקר), והוא לא נוגע בהם ולא לוקח אותם, סימן שלדעתו אין שום ערך לניירות האלה. אם כך, זהו "פי דבר ה' בְּזָה". מונחים לפני מאות אלפי שקלים (כפי שהדגמנו)! למה אינך לוקח??? למה אינך מרים??? - זהו הבזיון הגדול ביותר, שיש באפשרותך ללמוד, ואינך לומד. כמובן, אדם צריך לפעמים לנוח, וצריך גם לאכול, ולעסוק לפרנסתו, אבל כשאין לו שום סבה והוא לא לומד, זהו "פי דבר ה' בְּזָה", והעונש על כך הוא - "הפְּרַת תְּפָרַת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא, עֲוֹנָה בָּהּ" (במדבר שם). הַפְּרַת בְּעוּהוּ"ז, תְּפָרַת לְעוּהוּ"ב (סנה' שם). זוהי החומרה הגדולה של מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק.

יש לארץ ישראל, ומי שיש לו בה חלק - חשוב הוא כחלק עולם הבא". [כמובן, זהו רק כשמשתמשים בא"י כמו שצריך. אם לא משתמשים בה כמו שצריך, הרי אנו אומרים פעמים ביום, "הַשְּׁמֵרוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם... וְחָרָה אַף ה' בְּכֶם... וְאֶבְדְּתֶם מִיְהוָה מַעַל הָאָרֶץ הַטְּבֵּה". אבל אם משתמשים בא"י כמו שצריך, אז היא "כרטיס כניסה" לעולם הבא]. כמה עולה "מגרש" בעולם הבא? גם אם היינו רוצים לשלם את דמי המגרש הזה - לא היינו יכולים, מפני שהמשנה אומרת, "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה" (אבות פ"ד מ"ז). הרי שגם אם נאסוף את כל הכסף שבעולם, דולרים ויורו ושקלים, לא נגיע למחירה של הנאה הכי קטנה של עולם הבא. ממילא, לא נוכל לעולם לשלם עבור מגרש בעולם הבא. ואם חֵלֶק בארץ ישראל חשוב כחלק בעולם הבא, כפי שאומר האבן עזרא, הרי שגם מחירו של שדה אחוזה בארץ ישראל הוא אין סופי! גם אותו לא נוכל לשלם לעולם! על כן קבעה התורה גם כאן מחיר קצוב - "זָרַע חֲמֹר שְׁעָרִים בְּחַמְשֵׁים שְׁקָל כֶּסֶף" - כדי שניתן יהיה בכל זאת לגאול את השדה מן ההקדש.

ערכה של תורה

בימים אלו אנו מתכווננים לזמן מתן תורתנו. אחת ההכנות החשובות לקראת מתן תורה היא, לדעת ולעמוד על ערכה של תורה זו שאנו עומדים לקבל. והנה, בדומה לארץ ישראל, ובדומה ל"ערך" אדם, נראה שגם לתורה יש ערך כפול. מצד אחד - ערך גשמי. אם אדם ח"ו קרע גמרא של חברו, צריך לשלם לו כמה שעולה גמרא כזו בשוק - כחמישים שקלים, או שישים שקלים. זהו הערך הגשמי של התורה. ואולם, לכולנו ברור, שזה לא ערכה האמיתי והמלא של תורת ה'. הערך האמיתי של התורה כלל לא נמדד בכסף, ולא יסולא בפז. "יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים, וְכָל תְּפַצֵּיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ" (משלי ג, טו). ובכל זאת, מהו ערכה האמיתי של התורה, אם ננסה לתרגמו למונחים של כסף? - ננסה לעשות חשבון (כמובן, חשבון זה הוא מדומה ולא אמיתי, ונועד רק לשבר את האוזן): אנו אומרים בכל בקר, "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה, והקרן קימת לו לעולם הבא" וכו'. בין הדברים שמוזכרים שם בברייתא - הכנסת כלה. מהי הכנסת כלה? "הכנסת כלה" זה לא רק לרקוד קצת בחתונה ולאכול שם רבע עוף. "הכנסת כלה" כוללת גם קניית דירה לכלה, קניית רהיטים, קניית בגדים, מכונת כביסה וכל שאר הדברים שהכלה צריכה, וכן לדאוג לאולם ותזמורת וכו'. ההוצאות עשויות להסתכם במאות אלפי שקלים. כך גם בנוגע לביקור חולים. ביקור חולים זה לא רק לשאול את החולה "מה שלומך" ולאחל לו רפואה שלמה בתוך שאר חולי ישראל. ביקור חולים

הם", ולא עבדים לעבדים, ולכן אין הסכמתו של אדם לעבוד כפועל כובלת אותו, שלא יוכל לחזור בו בחצי היום.

והנה, לעומת הפועל, אצל קבלן⁴ - אין הדין כן. קבלן אינו יכול לחזור בו באמצע היום. אם הוא חוזר בו - ידו על התחונה בכמה וכמה מקרים (לגבי התשלום המגיע לו), שלא כמו אצל הפועל.

מה סיבת ההבדל? מדוע פועל נחשב ל"עבד" אם לא יוכל לחזור בו, וקבלן לא נחשב ל"עבד" אם לא יוכל לחזור בו? חושבני שההבדל הוא זה: הקבלן מוכר לחברו תוצרת (עתידיה), ובכך אין כל רע. כשישראל ישבו על אדמתם, שבט זבולון ייצר זכוכית ומכר לשאר השבטים (עי' רש"י דברים לג, יט), ושבט אחר ייצר יין או שמן ומכר לשבטים אחרים - על מנת כן הושיב אותנו ה' בארץ ישראל, שנמכור תוצרת זה לזה. זו איננה עבדות, אלא דרך מקח וממכר, ואין בזה כל רע. ואולם פועל לא מוכר תוצרת. הוא מוכר זמן, ואת הזמן התורה לא רצתה שנמכור, כי הזמן הוא הבסיס לעבודות לה'. אמנם גם קבלן שקיבל על עצמו לעשות איזו עבודה אינו פנוי כל כך לעבוד את ה', אבל בכל זאת, ברגע שהוא רוצה, הוא רשאי ליטול פסק זמן מעבודתו, ולעייין בספר. אחר כך ישוב לעבודתו. אבל פועל שמכר את הזמן לבעל הבית, אסור לו לעייין בספר. הוא חייב לעבוד לבעל הבית במשך כל הזמן שהתחייב לו. לכן הקפידה התורה, שפועל יוכל לחזור בו אפילו באמצע היום, שלא תהיה מכירת הזמן מכירה מוחלטת. כי הזמן קנוי לקב"ה. לכן פועל יכול לחזור בו וקבלן לא יכול לחזור בו, כי הזמן צריך להיות שייך לה'.

ישראל שולטים על הזמן

יכול להיות, שזו אחת הסיבות למצנת ספירת העומר - לספור את הימים, כדי שנדע להעריך את הזמן. אמנם לא את כל ימות השנה סופרים, רק שבעה שבועות, אבל שנדע שזמן הוא דבר חשוב ויקר. זוהי הכנה חשובה למתן תורה, לדעת שהזמן הוא דבר יקר, ובכל יום מימי ספירת העומר אדם יכול לתקן את עצמו במדה מסוימת, ולקנות נצח. נכון שגם בדברים אחרים אפשר לקנות נצח, למשל: בכסף אפשר לקנות נצח, ע"י שנותנים צדקה לעני, או ע"י שמפרנסים בו לומדי תורה, אבל ע"י לימוד תורה אפשר לקנות הכי הרבה. כי "תלמוד תורה כנגד כלם".

אולי בגלל זה (בגלל ערך הזמן), המצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל פעם, היא מצות "החֲדֵשׁ הַזֶּה לָכֶם" (שמות יב, ב). מהו "לָכֶם"? שהקב"ה נותן מעכשיו לבית דין לקדש את הזמנים (עי' ר"ה כב, א ורש"י שם ד"ה תהא מסורה לכם). עד עכשיו הקב"ה קידש את הזמנים, ועכשיו הוא מוסר לישראל את הכח לקדש את הזמנים⁵. לכן,

צריכים לַקַּר את התורה, להבין כמה היא שווה. אין סוף לערכה של תורה. כמו כן, צריך לייקר את המצוות, לייקר את התפילה. אדם מאַהֵר לפעמים לתפילה, וחושב לעצמו: "נו, אז באתי קצת מאוחר. מה קרה? לא קרה כלום". וזה לא נכון! הפסדת קדיש! הפסדת "אמן" היא שמיה רבא! זהו הפסד עצום! אם היו מגישים לנו בכל יום דף חשבון מהשמים, ובו היה מפורט: היום אמרת כך וכך פעמים "אמן" יהא שמיה רבא" בכוונה, ונוסף לחשבונך כך וכך. או: היום הפסדת כך וכך פעמים "אמן" יהא שמיה רבא", ונגרע מחשבונך כך וכך - היינו נוהגים אחרת. הבעיה היא, שאיננו מקבלים דף חשבון כזה, ולכן איננו מרגישים את הרווח ואת ההפסד שלנו. אבל אדם צריך להיות מספיק פיקח לעשות בעצמו את החשבון, כמה שווה "אמן" יהא שמיה רבא", כמה שווה "אמן" בכלל, כמה שווה כל דבר אחר בתפילה ובשאר מצוות, ועל אחת כמה וכמה בלימוד תורה, כי "תלמוד תורה - כנגד כולם".

צריך לדעת להחשיב כל דבר שה' נותן לנו. לדעת כמה החיים שה' נותן לנו הם יקרים ובעלי ערך. אצל הגויים אומרים, "Time is money" - "זמן הוא כסף". אבל זה לא נכון! הזמן איננו כסף. הזמן הוא חיים! אלא שמי שהחיים אצלו הם כסף, ממילא גם הזמן אצלו הוא כסף!... אבל למבינים, הזמן הוא חיים. ממילא, אדם שמשחית את זמנו, לא את הזמן הוא משחית, אלא את החיים והוא משחית. צריך להרגיש את ההרגשה הזאת, שהזמן הוא דבר יקר, והחיים הם דבר יקר, וצריך לנצל מהם כל רגע ורגע. בכל רגע של חיי עולם הזה יש אפשרות לרכוש חיי עוה"ב, חיי נצח, להשיג קרבת אלקים, וזאת - ע"י לימוד תורה וקיום מצוות. צריך לַקַּר את הזמן, ולא לבזבז את המתנה הטובה שה' נתן לנו.

פועל חוזר בו בחצי היום - בגלל ערך הזמן

בענין ערך הזמן, ישנו דין מעניין שמופיע בפרשת השבוע שעבר. התורה אומרת: "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים, עַבְדֵי יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (ויקרא כה, נה). אומרים חז"ל: "עַבְדֵי יְהוָה" (ויקרא כה, נה), ולא עבדים לעבדים (ב"מ י, א), ולכן יכול פועל לחזור בו אפילו בחצי היום (ב"מ י, א). כלומר, אדם שהבטיח לבעל הבית: "אעבוד אצלך היום, או השבוע, או החודש, תמורת כך וכך שקלים", יכול בתוך הזמן המדובר להודיע שהוא מפסיק את עבודתו, ולדרוש תשלום מלא עבור הזמן שעבד (בחישוב יחסי לזמן העבודה המלא ולמשכורת המלאה, כפי שסיכם עם מעסיקו). אמנם יש מקרים שאסור לעשות זאת, כגון שיש מזה הפסד לבעל הבית, שאינו יכול למצוא פועלים שישלימו את העבודה, אבל בְּמִקּוֹם שאין הפסד כזה, מותר לפועל לחזור בו אפילו בחצי היום. מדוע? - "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים, עַבְדֵי

שיש לך.

וכך גם בנוגע לזמן. הזמן הוא מתנה טובה שה' נותן לך. נתן לך כך וכך זמן לחיות בעולם הזה, כדי לנצל את הזמן לתורה ולמצוות. אם מנצלים את המתנה - מה טוב. אבל אם לא מנצלים, אז ח"ו המתנה נהפכת לתביעה: נתנו לך זמן, למה לא ניצלת אותו?... מי שלא היה לו זמן, אין טענה עליו. לא יכולתי, מה אני יכול לעשות?... אבל אם היה לך זמן ולא ניצלת אותו, אז יש עליך תביעה. זהו "פני דבר ה' בְּיָדָהּ". על זה ח"ו אין לו חלק לעולם הבא. "הַפְּרַת תְּפִירַת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא, עֲוֹנָה בָּהּ". יש לנו מתנה טובה שה' נתן, צריך לדעת לנצל אותה. צריך לדעת כמה הזמן יקר, כמה התורה יקרה, כמה כל מילה של תורה יקרה, כל הבנה חדשה בתוספות, כל הבנה חדשה ברש"י, כל דיוק בגמרא, כל מילה שוה פנינים ומרגליות, למה לא תקח אותן? למה לא תאסוף אותן?... אתה נמצא בישיבה כדי לקבל הבנה בלימוד. בקיאות אפשר לרכוש גם מחוץ לישיבה. הבנה בלימוד קשה לרכוש מחוץ לישיבה. הבנה בלימוד רוכשים בדרך כלל בישיבה. צריך לנצל את זה. אולי בגלל זה נקראת תקופת הלימוד בישיבה "זמן". תנצל את הזמן כדי לגדול בתורה, לקנות חכמה ויראת שמים, ובעזרת ה' כל הזמן הקדוש הזה יוביל אותנו לחיי עוה"ב, וגם לחיים ארוכים בעולם הזה, לראות בבנין בית המקדש במהרה בימינו, שנוכל לקיים את המצוות התלויות ברגל, הקרבנות שצריך להביא ברגל, ונוכה לכל טוב, אמן סלה.

בעוד שבשבת איננו אומרים "מקדש ישראל והשבת" (אלא רק "מקדש השבת"), כי קדושת השבת קביעה וקיימא מששת ימי בראשית ואינה תלויה בבית דין (הולין קא, ב), הרי שבמועדים אנו אומרים "מקדש ישראל והזמנים", כי החגים מסורים לבית דין, וישראל הם שמקדשים אותם. "מקדש ישראל והזמנים" פירושו, שהקב"ה קידש את ישראל בכך, שנתן להם כח לקדש את הזמנים (ברכות מט, א). לכן "הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֶם" היא המצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל, להורות על כך, שישאל שולטים על הזמן - שליטה הנצרכת לצורך קיום התורה והמצוות.

לנצל את מתנות ה'

והנה, צריך לדעת, שהזמן, הוא כמו כל המתנות הטובות שה' נתן לנו, שאם לא משתמשים בהן נכון, הן נהפכות לתביעה עלינו. אם לא משתמשים בא"י בצורה נכונה, לצורך עבודת ה', זוהי תביעה עלינו. שבת - חז"ל מכנים אותה "מתנה טובה" (שבת י, ב). אם שומרים את השבת כמו שצריך, שובתים ממלאכות האסורות, מתפללים, קוראים אותה מקרא קודש במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, זוהי מתנה טובה ונפלאה מאד. מקבלים בזה הרבה עולם הבא, וגם השבת עצמה היא מעין עולם הבא. אבל כשלא מקיימים שבת כראוי, אז ח"ו השבת הופכת לקטרוג עלינו, למה לא שמרנו שבת כראוי. גם תשובה היא מתנה נפלאה מאד. אדם שנכשל - יכול לתקן מה שעשה. גם אם נכשל בדברים חמורים, כל עוד הוא חי, יש אפשרות לתקן. יש גם זמנים המסוגלים לתשובה: ראש השנה ויוה"כ. ימים נפלאים שאפשר להשיג בהם הרבה. ואולם, אם אדם לא מנצל אותם, הוא נתבע על עצם זה שלא ניצל את הימים הנפלאים המסוגלים לתשובה. נתנו לך ר"ה ויוה"כ ולא ניצלת אותם, אז על זה עצמו עתיד אתה ליתן דין וחשבון, חוץ מכל העבירות

השיחה נערכה לפי הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון (אם ישנם) יש לתלות בעורך בלבד.

1. ופלוני זה - הַנֶּעֱרַךְ - יכול להיות גם הנודר עצמו, כגון שיאמר: "עָרְפִי עָלַי". וכן בנודר דמים, יכול לנדור את דְּמֵי עצמו, ולומר: "דְּמֵי עָלַי".
2. ועי' גם רמב"ן דברים ד, ה.
3. ועי' שו"ת הרשב"א (ח"א סי' קל"ד) שגם הוא כתב כן.
4. קבלן הוא מי שמקבל את משכורתו לפי התוצרת. אם יחרוש שדה - יקבל סכום מוסכם מראש, ללא התחשבות כמה זמן תקח לו העבודה. לעומת זאת הפועל, הוא מי שמקבל משכורת לפי זמן - לפי שעות או לפי ימים.
5. וכתוב בספ"ק, שזה נרמז גם בתיבת "לכם" עצמה, שהיא אותיות "מלך", לרמוז שישאל מולכים על העולם. ואיתא במשנה (ר"ה ב, א), "באחד בניסן ראש השנה למלכ"ם", ומבואר בגמרא (שם ג, א) דהיינו מלכי ישראל. וגם בזה נרמז ענין זה.